

REHABILITACIJA ZGODOVINE

DRAGO K. OCVIRK

Nove tehnologije nam ne olajujejo razumevanja življenja. Računalniki, osebni telefoni idr. delujejo namreč po sistemu para: da/ne, plus/minus, *in/out* ... Zaradi vse bolj prevladujoče binarne logike, smo — posebej mladi, ki z novimi tehnologijami rastejo — vse manj sposobni razmišljati celovito. Zapletenost resničnosti poskušamo spraviti v preprost okvir: ali to ali ono. Tak način razmišljanja, ki izključuje čut za podrobnosti in nianse, za nove vidike in možnosti, vodi v barbarstvo, če se uporablja povsod oz. (p)ostane edini način razmišljanja. Iz zgodovine vemo, da je takšna binarna logika značilna za sekte in totalitarne stranke, kar pomeni, da se staro zlo s tehnološkim načinom razmišljanja ne krepí. V našem času zbujajo posebno skrb dejstva, da tako ne razmišljajo le neuki, ampak tudi izobraženci. Veliki Sartre, na katerega prisegajo poveljni rodovi intelektualcev, je potem, ko so bili Stalinovi zločini že razkriti, razglasil, da „je vsak nasprotnik komunizma pes“. Zanj je Evropejec „imperialist“, zato je učil: „Ubiti Evropejca je ubiti dve muhi na en mah, kajti odstranili ste zatiralca in zatiranca, dobili pa enega mrliča in enega osvobodjenca.“ Del leve srenje se je po Sartrovo odzval na pridigo nadškofa Perka v Rogu. Njegovo misel je speljal v poenostavljajoče partijske tablane: partizani/domobranci, osvobodilni boj/kolaboracija, heroji/izdajalci. A prav takšno binarno zgodovino Perko imenuje „pravljica“ in jo zavrača. Ne gre namreč za to, da bi partijsko „zgodovinopisje“ zamenjali s kakšnim drugim prav tako pristranskim, ampak za to, da se po strokovnih merilih osvetli ta mračni vek slovenske zgodovine. Le tako se bo namreč mogoče po eni strani spraviti z lastno zgodovino, z njenimi sončnimi in senčnimi stranmi, po drugi pa bomo znova sposobni razlikovati med tistim, kar civilizacijo (počasí) gradi, in onim, kar jo (hitro) ruši.

Dela, ki strokovno predstavljajo našo zgodovino, so se po osvoboditvi od komunizma namnožila. Te dni z velikim zanimanjem in pridom, olajšanjem in hvaležnostjo prebiram našo zgodovino od konca 18. stoletja do konca prejšnjega, *Od Poblinoe slovnice do samostojne države* ki jo je spisal Peter Vodopivec. V kako tokantno drugačni luči se pokaže zgodovina, če jo obravnavamo strokovno! Temeljna dela so izšla npr. o srednjem veku, čarovniških procesih, Cerkvi idr., a presenetljivo: v državnem zboru, toli in medijih ne kar naprej ponavljajo in utrjujejo že davno ovržene zgodovinske klimeje. Tako vsa ta zanesljiva zgodovinska vednost ostaja zakopan talent. Da delu leve elite ne ustreza strokovno zgodovinopisje, tako bode v oči, da to opazijo celo tujci. M. Ferrar, soavtor knjige *Slovenija 1945*, je B. Nežmahu zaupal: „Razmišljal sem, zakaj partijski mit tako dolgo vztraja. V veliki meri je mit, skozi katerega so komunisti pripovedovali, kaj so storili med vojno. (...) In komunistično sprevračanje zgodovine je ne zmeraj na delu. To je poseben fenomen Slovenije kot članice EZ, v kateri imajo komunistične interpretacije na marsikaterem področju več vpliva kot v številnih drugih državah, ki so manj razvite in v marsičem manj demokratične od Slovenije.“

Imamo zanimiv položaj. Del leve si prizadeva, da bi ohranil monopol nad zgodovinopisjem in tako med drugim ne naprej utrjeval predsodke o tekmečih in Cerkvi; le-ti pa zahtevajo neodvisno stroko, ker jim ta lahko le koristi, saj razkriva, da v resnici niso odkodljivci, kot so prikazani skozi komunistično optiko. Oblastna levica je imela monopol nad tolo in mediji. Prek tega prenosnikov vednosti, oblikovalcev miselnosti in spodbujevalcev dejavnosti je o sebi imela pozitivno podobo, o drugih pa negativno. Da bi ohranila vpliv, ki ga ne vedno ima na teh področjih, se upira slehernim spremembam, na primer zasebni toli ali pluralizaciji medijev. Vik, ki so ga nekateri z leve zagnali ob Perkovi pridigi, ni nastal zato, ker bi kdo hotel rehabilitirati domobrance, ampak zaradi tega, ker vedo, da gre za rehabilitacijo zgodovinopisja. Če do tega pride, se bo izkazalo, da je dosedanji gospodar zgodovine nag. Ker bo levica zaradi tega dolgoročno izgubila velik del svoje moči, kratkoročno pa ji to lahko škodi na lokalnih volitvah jeseni, se je pognala v medijsko usklajen in podprt boj za ohranitev gospodstva nad zgodovino in s tem nad nami vsemi. Zaveda se namreč: kdor obvladuje zgodovino(pisje), ima enega od ključev prihodnosti.

(Po Družini)

Avstrijski parlament proti

Avstrijski parlament na zadnji seji pred počitnicami in zadnji redni seji pred jesenskimi državnoborskimi volitvami ni sprejel nove ureditve za dvojezično topografijo.

Predlog vladne koalicije med ljudsko stranko (OeVP) in Zavezništvom za prihodnost Avstrije (BZOe) ni dobil potrebne dvotretjinske večine, poseben zakonski osnutek socialdemokratske stranke (SPOe) pa prav tako ni dobil ustrezne podpore.

Vladni osnutek bi to opcijo omogočil samo v krajih, kjer delež manjšine znaša vsaj deset odstotkov. Deset odstotkov volilnih upravičencev v kraju bi tako imelo pravico, da vložijo petico za dvojezično topografijo pri deželni vladi, ki bi zahtevo nato posredovala avstrijski zvezni vladi. Ta bi o tem odločila. Vladni predlog tako kakor tudi osnutek SPOe ni vključeval pravice do veta za deželo avstrijsko Korotko in pristojne občine.

SPOe v svojem osnutku za opcijo za dodatne dvojezične krajevne table ni imela pogoja, da mora v zadevnem kraju biti vsaj deset odstotkov prebivalstva iz vrst manjšine. V skladu s tem predlogom bi zadostovala že petica desetih odstotkov volilnih upravičencev.

Predsednik OeVP na avstrijskem Korotkem Josef Martinz je ostro kritiziral SPOe zaradi nasprotovanja vladnemu predlogu za dvojezično topografijo. Po njegovem se je sedaj bati, da bodo predstavniki slovenske manjšine spet izvajali „akcije s hitro vožnjo“ v južnokorotških krajih, s katerimi naj bi na ustavnem sodišču izsilili postopke za dodatne dvojezične krajevne table.

Narodni svet korotških Slovencev (NSKS) in Enotna lista (EL), edina slovenska stranka na avstrijskem Korotkem, pozdravlja nasprotovanje vladnemu predlo-

gu za ureditev področja dvojezične topografije z ustavnim zakonom v avstrijskem parlamentu. Kot je NSKS zapisal v izjavi za javnost, so socialdemokratska stranka (SPOe) in Zeleni s tem dokazali „odgovornost in politično dostojnost“.

Po oceni NSKS se je z to odločitvijo v avstrijskem parlamentu „za zdaj končala večletna umazana igra“ ljudske stranke (OeVP) kanclerja Wolfganga Schuessla. Obenem NSKS „rad sprejema“ pobudo evropskega komisarja za pravosodje, varnost in svobodo Franca Frattinija, da strokovnjaki evropske komisije preverijo vpranje dvojezične topografije na avstrijskem Korotkem, in napoveduje, da bo pri tem „sodeloval z vsemi močmi“.

Predstavniki NSKS Karel Smolle je namreč skupaj s slovenskim evropskim poslancem Lojzetom Peterletom seznanil komisarja Frattinija s problemom, ki ga za slovensko manjšino na avstrijskem Korotkem predstavljajo načrti Dunaja, da z novelo zakona o narodnih skupnostih glede dvojezične topografije „revidira“ 7. člen Avstrijske državne pogodbe (ADP). Frattini je ob tej priložnosti obljubil, da bo zadevo preučil.

EL je v izjavi za javnost zapisala, da se je z tem glasovanjem v avstrijskem parlamentu „preprečila revizija ADP“. Obenem ugotavlja, da pet let po prvi odločbi ustavnega sodišča glede dvojezične topografije avstrijski vladi ni uspelo, „da bi kratkoma udeležila razsodbe ustavnega sodišča in s tem eno od centralnih vsebin ADP“.

Med razlogi za to naj bi bilo tudi dejstvo, da je avstrijska vlada iz pogajanj izključevala EL, ki naj bi „kot zbirna stranka korotških Slovencev in južnokorotške regije“ imela jasno javnopravno legitimacijo.

Svet za Slovence po svetu

Vlada je sprejela sklep o ustanovitvi, sestavi, organizaciji in nalogah sveta vlade za Slovence v zamejstvu in sklep o ustanovitvi, sestavi, organizaciji in nalogah sveta vlade za Slovence po svetu, so sporočili iz vladnega urada za informiranje. Oba sveta sta kot stalni posvetovalni telesi vlade namreč predvidena v novem krovnem zakonu o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, ki je pričel veljati 6. maja 2006.

Svet za Slovence po svetu sestavljajo predsednik sveta, podpredsednik sveta in 19 članov, od tega je šest predstavnikov državnih organov in institucij ter organizacij civilne družbe iz Slovenije in 13 članov predstavnikov Slovencev po svetu. Predsednik sveta je po funkciji predsednik slovenske vlade. Podpredsednik sveta je vsakokratni predstojnik urada, ki predlaga tudi sekretarja sveta.

Predsednik vlade lahko v primerih svoje odsotnosti pooblasti podpredsednika za vodenje seje.

Svet za Slovence v zamejstvu sestavljajo predsednik sveta, podpredsednik sveta in ravno tako kot pri svetu za Slovence po svetu 19 članov. Vendar pa je v tem svetu od tega pet predstavnikov državnih organov in institucij ter organizacij civilne družbe iz Slovenije in 14 članov predstavnikov Slovencev v zamejstvu. Tudi temu svetu po funkciji predseduje slovenski premier. Določila glede podpredsednika in pooblastil v primeru odsotnosti so ista kot pri svetu za Slovence po svetu.

82 % Slovencev podpira evro

V Ljubljani so te dni objavili izsledke pomladanskega poročila Eurobarometer za Slovenijo, ki ga je predstavilo Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji.

V četrtem sklopu, Razvoj evropske integracije in evropskih politik, so Slovenci poleg vpranja o evru odgovarjali na vpranja, povezana z evropsko ustavno pogodbo, pritvijo in energetsko politiko. Podpora evru je porasla - po izsledkih pomladanskega poročila ga podpira 82 odstotkov Slovencev (pred šestimi meseci 77 odstotkov). Izgube slovenske nacionalne valute se sicer boji 35 odstotkov Slovencev (pred pol leta 39 odstotkov).

Podpora pritvi je v Sloveniji največja v vsej petindvajseterici. Skoraj vsak četrti Slovenec (73 odstotkov) je naklonjen prihodnjim pritvam, kar je za pol več kot znana povprečje EU25 (45 odstotkov). Slovenci bolj podpirajo pritve EU kot prebivalci držav, ki se povezavi ne pridružujejo. Najmanj nadaljnje pritve podpirajo najstarejše članice, ustanovna teterica unije.

Zakaj bi delali reforme?

Minister za delo, družino in socialne zadeve Janez Drobnič je v pogovoru za ljubljanski Dnevnik med drugim spregovoril tudi o dvigu rodnosti, ki po njegovem mnenju ni povezan neposredno z denarjem niti s transferji. „V Sloveniji smo v zadnjih 12 letih uvedli veliko oblik pomoči za otroke in družino, imamo najdaljši plačani starševski dopust v Evropi - pa nam rodnost močno upada. Očitno je treba najti druge ukrepe za dvig rodnosti,“ je menil.

Hkrati pojasnjuje, da je v pripravi strategija za večjo rodnost, v kateri bodo vsi ukrepi za dvig rodnosti, tako da ne bi imeli več tako žalostne demografske podobe. „Če v bodoče ne bo otrok, se tudi postavlja vpranje, zakaj delati reforme,“ je ne postavil minister Drobnič.

BERI...

13. TABOR SLOVENIJE V SVETU	2
RAST XXXV POTUJE PO DOMOVINI	3
O ZAČETKIH REVOLUCIJE	4

13. TABOR SLOVENCEV PO SVETU

ALI BI NAS BILO LAHKO VEČ?

Iz organizacijskih razlogov je letomaji 13. tabor Slovencev po svetu, ki ga tradicionalno organizira Izseljensko društvo Slovenija v svetu, bil na drugo soboto v mesecu, 8. julija v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani. Torej že trinajst let društvo vabi vse, ki jim slovenski rojaki po svetu niso deveta briga, da se srečajo, izmenjajo novice, predvsem pa, da pri okroglih mizah ali na drugačen način obdelajo probleme, lastne slo-

imenu Sveta slovenskih organizacij v Italiji, Ivana Tekavec iz Argentine in župnik na Švedskem Zvone Podvinski. Državni delavci so v svojem pozdravu vpletli tudi nekatere dosežke (zakon o Slovincih po svetu) in nekatere skorajne dosežke (spremembe v zakonu o volilnem postopku v prid državljanov RS v tujini in uvedbe poslancev, ki bi predstavljali Slovence izven meja RS).

Letomajo tematiko okrogle mize so obravnavali pri strokovnjaki: dr. Branko Zorn, ga. Maca Maček, dr. Marko Kremžar in Tomaž Mern. Ves potek okrogle mize je mojstrsko povezoval in vodil častnikar Bogomir Štefanič ml.

Dr. Zorn je v javnosti znan kot začasni predstavnik slovenskih izseljencev v Državnem zboru RS; v Franciji je živel celih 36 let. Sedaj že enajst let živi v Sloveniji in dela kot specialist ginekologije in porodništva na Kliničnem oddelku za reprodukcijo Ginekološke klinike v Ljubljani. Z izkustvami in podatki tako francoskega kot slovenskega okolja, je predstavil nekaj pitevk in model francoskih navodil za viraanje rodnosti (Francija ima med državami EZ najvišji naravni prirastek). Srčika njegove predstavitve sloni na obveznem posvetovanju žen,

venskemu narodu in tudi pitečejo ali nakažejo možne rešitve zanje. Zato je tabor uvrščen na začetek poletnih dni, ko se veliko rojakov odloči za obisk Slovenije.

„Ali bi nas bilo lahko več?“ je bila zvezda vodnica letomajega tabora. Nizka rodnost oziroma izumiranje narodnega telesa je vprašanje, ki se zadnje čase vedno bolj pogosto pojavlja v javnosti. Ob tem problemu se je v SVS porodila misel, da bi tudi z izseljenskega vidika podali svoj pogled in se vprašali, v koliko lahko rojaki po svetu pripomorejo k ohranitvi matičnega narodnega telesa.

Tabor je začel z mašo v zavodski kapeli, ki ga zdaj krasi impozantni mozaik p. Rupnika. Maševal je ljubljanski nadškof metropolit Alojz Uran z nekaterimi izseljenskimi duhovniki in prijatelji: predsednikom Rafaelove družbe Janezom Riharjem, Zvonetom Podvinskijem s Švedske, Pavletom Novakom iz Argentine, Tonijem Burjo, Tonetom Česnom iz Škofijske klasične gimnazije in nadškofovim tajnikom Markom Čizmanom. Med mašo so petje vodili dijaki RASTI XXXV iz Argentine, v pridigi pa je nadškof govoril predvsem o ljubezni do življenja, ki se v cerkvenih dejavnostih poudarja na več načinov, kot so to Anin sklad v pomoč družinam z več otroki, tečaji

ki se prijavijo k splavu, pri socialni delavki. Predstavil je pitevilke, po katerih je bil razviden uspeh tega svetovanja v zadnjih letih na ljubljanski Ginekološki kliniki. Predlagal je tudi več drugih ukrepov, ki naj rehabilitirajo družino z naklonjenostjo zdravnikov do večje rodnosti in spremenijo zakonodajo, ki uravnava področje splava.

Maca Maček je socialna delavka na isti kliniki. Tudi ona je potrdila Zornove podatke in poudarila, koliko večji bi bili uspehi, če bi po vsej Sloveniji izvajali zakonski predpis o zagotavljanju svetovanja pred splavom (ali kakor ga evfemistično imenuje zakon: „umetna prekinitev nosečnosti“).

Dr. Marko Kremžar je svoj prispevek predstavil iz dveh vidikov: iz ekonomsko-finančnega, v katerem je sam strokovnjak in iz izseljenskega z repatriacijo rojakov. V iskanju vzpodbudnih državnih predpisov, ki bi nagovorila družine k sprejemanju večjega pitevila otrok, je predlagal več davčnih in drugih olajšav za te družine. Ker pa taki ukrepi ne morejo roditi takojšnjih učinkov, naj bi primanjkljaj delovne sile nižali z repatriacijo rojakov. Tudi oni naj bi imeli ugodnosti pri preselitvi in naselitvi v Slovenijo.

Tomaž Mern je predsednik Družinske pobude, društva za družini

naklonjeno družbo. Oni že več let preučujejo ta pojav in se zavzemajo za izboljšanje oziroma družbeno enakopravnost družin z več otroki. Stalno so v povezavi z državnimi ustanovami in jim predlagajo ukrepe, ki naj bi reševale te probleme. Svojim besedam je dal naslov Kdo bi lahko naredil več? Pomanjkanje

enakopravnosti je osvetlil s primerom visoko izobraženih zakoncev, ki se stoprocentno posvečajo službi, pridobivajo boljše delovna mesta, s tem več zaslužijo in si zagotavljajo boljše pokojnino — medtem ko senjihovi kolegi, ki se odločajo za družinsko življenje, ki se poleg službe posvetijo vzgajanju otrok, ne morejo v toliko meri posvetiti delu, zaradi tega pa imajo nižje dohodke. Katoliški Cerkvi je priznal najvišje mesto pri iskanju zdravih rešitev, kljub temu pa omenil nekaj možnosti, kjer bi se dalo nekaj narediti.

V času, namenjenemu debati je dr. Marko Kremžar najprej opomnil, da se nahajajo v prostoru, kjer so po koncu druge svetovne vojne komunisti imeli zaprtih več tisoč rojakov, potem ko so bili vrnjeni s Koronke. Med njimi je bil tudi sam in pokazal prostor, kjer je ležal med trestotimi sotrpini, ki so v veliki večini bili umorjeni.

Kulturni del dneva so izvedli pevci družine Zemljici s svojimi družinskimi pesmimi ter kratek nastop dijakov RASTI 35 s folklornima plesoma, recitacijo in petjem svoje abiturientске himne.

Ker je časa za osebni pogovor vedno premalo, se je mnogo obiskovalcev odločilo, da ostane pri kosilu v zavodu in tako podaljša prijateljsko vzdušje, ki je ves dan plavalo nad prireditvijo.

Neformalni zaključek tabora je bil naslednji dan, v nedeljo, 9. julija, ko so se — predvsem tisti, ki prihajajo iz Argentine — udeležili vsakomesečne „argentinske maše“ v Šentjakobu ob Savi pri „varčanu“ župniku Toniju Burji. S kitarami in čarangom je bilo vzdušje prav veselo. Popoldne — po nogometni tekmi — sta obe skupini

abituientov, RAST iz Buenos Airesa in dijaki slovenske šole pri Čudodelni svetinji v kanadskem Torontu, predstavili svoja nastopa prisotnim, med katerimi je bilo mnogo sorodnikov dijakov in tudi Šentjakobčanov. Večer je popestril ansambel bratov Štrukelj, nogometni navijači pa so si ogledali na velikem zaslonu nogometni finale v Nemčiji. Velja tudi povedati, da je bila ta prireditev neka uradna poslovitev od župnika Tonija, ki je prestavljen na novo delovno mesto v Slovenijo. Zato se mu je predsednik SVS Kocmur v imenu repatriirancev in preseljencev zahvalil za vso njegovo pomoč, dobro voljo in sploh možnost, da po njegovi dobroti smejo uporabljati župnijske prostore.

GB

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

TONE MIZERIT

V zadnjih mesecih vse politično in državniško dogajanje dobiva močan politični pečat. Ob vsakem dejanju je eno oko uprto v dogajanje, drugo pa v prihodnje leto, ko bodo različne volitve, v katere bodo vključene, parlamentarne, guvernerske in predsedniške. V tem pogledu je vlada te dni doživela dva huda udarca, ki za njene načrte negativno odmevata.

Poraz to pot 14:1. Ne gre za nogomet, kotarko ali hokej. Tak je bil izid razsodbe mednarodnega sodišča v Haagu v zadevi papirnic na reki Urugvaj. O tem problemu je teklo precej tinte tudi po naših straneh. Povzemimo: sosednja država gradi ob mejni reki ogromne tovarne za izdelavo papirne paste. Na argentinski strani, zlasti v mestu Gualeguaychú, napovedujejo hudo okuženje vodovja in sploh okolice in se bojijo za usodo turizma, ki je važen vir dohodkov. Zato prirejajo blokade mostu in avtoceste, ki povezuje Mercosur: Brazilijo, Urugvaj in Čile. Argentinska vlada je zadevo predstavila pri mednarodnem sodišču v Haagu, predvsem z argumentom, da se Urugvaj ni ravnal po dogovoru iz leta 1975, da se bo vsak poseg na reki odvijal po medsebojnem dogovoru. Zaprtila je tudi, naj sodišče preventivno odloči, da podjetja ustavijo nadaljnjo gradnjo, dokler se ne izvedejo skupne študije glede ekoloških posledic. To promjio je petnajstčlansko sodišče zavrnilo z omenjenim rezultatom.

Kaj odlok določa. Sodišče ne trdi, da ima ena ali druga stran prav. Glede nespoštovanja dogovora iz leta 75 se mora reči, a to bo trajalo leta. Sedaj ugotavlja le, da gradnja tovarne ne povzroča ekološke škode; torej naj se nadaljuje. Trdi pa tudi, da bo Urugvaj odgovoren za škodo, ki jo ta objekt lahko pozneje povzroči. Razsodba je logična in v skladu z dosedanjim postopanjem sodišča v podobnih vprašanjih. Še več, argentinska vlada je (bi) morala vedeti, kakšen bo izid, zlasti ker v Haag ni poslala stvarnih dokazov o kontaminaciji. Marsikateri opazovalec celo trdi, da je na sodišče le zato, da pomiri prebivalstvo mesta Gualeguaychú. A po tem odmoru se problem vrne na izhodiščno točko, ki vladi povzroča enake probleme, le da je bolj blizu volitev. V tej luči moramo razumeti ostre izjave predsednika Kirchnerja, ko je vsa urugvajjska vlada umirjeno reagirala in ponujala dialog za rešitev problema.

In sedaj? Težko je napovedati, kam se bo obrnil tok dogodkov. Razsodba v Haagu je odprla vrata tudi nadaljnjemu financiranju projekta s strani mednarod-

nih bank in finančnih organizmov, čeprav je Kirchner prav te pozval, naj podjetje ne posredujejo denarja. V Gualeguaychú je prebivalstvo ostro reagiralo. Čeprav so prej trdili, da ne bodo uprizorili novih blokad avtoceste, je protestna manifestacija že prvi dan za pet ur ustavila ves promet. Napovedujejo nadaljevanje boja, čeprav ne povedo, katere metode bodo sedaj uporabljali. Na nasprotnem bregu je to vprašanje prineslo soglasje med levičarsko vlado in desničarsko opozicijo; v Argentini pa o tem med vlado in opozicijo sploh ni govora, ker ju ločijo druga važna vprašanja, ki povzročajo skrajno napeto stanje.

Goreča zunanja fronta. Sploh se argentinska vlada pogloblja v težave na zunanjem področju. Kjer pozitivno napreduje (razpiranje Mercosurja, finančno in politično sodelovanje z Venezuelo), doživlja ostre kritike opozicije in nezaupanje Združenih držav. S sosedi pa je nastala nova težava. V Argentini so namreč goriva izredno pod mednarodno ceno. Kljub rasti petroleja je domača cena zamrznjena, kar povzroča da iz sosednjih držav prebivalstvo stalno križa mejo in kupuje bencin na argentinskih črpalkah. Vlada je odločila, da naj bo cena za tuje avtomobile dražja kot za domače. V Čilu je vlada pozvala prebivalce, naj kot odgovor za počitnice ne hodijo v Argentino. S Čilom je dodaten problem, ker Argentina dviga ceno izvozu plina v višini 100%, prav kakor je tudi Bolivija povzročila ceno našim državi.

Varnost in ne-varnost. To pa je drugo področje, kjer vladi stvari ne tečejo, kot bi želela. Ropi in umori zadnjih tednov vzbujajo v ljudeh občutek, da so v stalni nevarnosti. Vlada trdi, da je to le občutek, ki ne odgovarja stvarnosti. Statistike (tudi uradne) in vsakdanje novice dokazujejo drugo. Ob vprašanju, kdo je kriv, ali kaj je krivo tega stanja, je odgovor jasen: skupek različnih dejavnikov, kjer sovpadajo socialni razkroj, neuspešnost varnostnih organov, hude zakonske pomanjkljivosti in groba sodna neodgovornost. Po splošnem mnenju se pri policiji in v sodstvu pojavlja tudi korupcija. Primer dvojnega umora, kjer je zločinec bil na pogojni svobodi za kavcijo 400 pesov, kaže vsaj na sodno lahkomišelnost in neodgovornost, če ne na kaj hujšega. To se dogaja v trenutku, ko se je začela sodba zaradi ugrabitve in umora Aleksa Blumberga, in ko njegov oče napoveduje nove manifestacije. Če ne že iz skrbi za javni blagor, vsaj iz volilnih razlogov, bo morala vlada stvar vzeti resno v roke.

za pripravo na zakon, itd. Pozval je družbo in predvsem medije, naj ne predstavljajo življenja kot tragedije, da se na tak svet ne splača rojevati otrok.

Rojaki so se potem pomaknili proti dvorani. V preddverju so si lahko ogledali stvaritve (olje na platnu) Ivana Koronca, ki se je javnosti prvič predstavil kot slikar.

Po uvodnem pozdravu predsednika SVS Bojzjana Kocmurja so se k besedi oglašile še druge osebnosti: državni sekretar Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorko Pelikan, poslanec Nove Slovenije v Državnem zboru RS Drago Koren, podpredsednik za izseljence NSi Klemen Žumer, Marij Maver v

SLOVENC V ARGENTINI

SLOVENSKA VAS

Junjske proslave v πoli

Tako kot vsako leto se junija zbuja spomini. Spomini na padle domobrance. Zgodaj smo se zbrali pred spomenikom, kljub vetru in slabemu vremenu. Takoj je učiteljica 6. razreda začela pripovedovati:

„Pet sinov sta imela, pet postavnih, delavnih fantov. Ob večerih so na vasi peli, da so se odpirala okna in deklirala srca. 'Kmalu se vrnemo' so rekli materi in odšli z očetom braniti dom, zemljo, Boga. Pa se niso vrnili ... Leta in desetletja ji je pogled uhajal nekam v daljavo ... Nikoli ni zvedela, kje ležijo njeni fantje ...

Zdaj vemo, da je ogromno mater in žena živelo in umrlo z neizpolnjenim pričakovanjem. Otroci, ki so čakali dobrega, delavnega očeta. In vsi tisti mladi fantje ki so omahnili v prezgodnjo smrt.”

Morda je v tistem trenutku že kakemu staremu očetu ki je stal zadaj padla kakna solza.

„Ali zdaj vemo, če bi bili mi v takem primeru sposobni tako velikega poguma, da bi ne zatajili svoje družine, svoje domovine, svoje vere? Res tega ne vemo in upajmo, da nikoli ne bi bili postavljeni pred tako preizkušnjo. Prav zato moramo danes z občudovanjem in spoštovanjem tukaj pred spomenikom obljubiti, da bi ohranili spomin na našo polpreteklo zgodovino. Ne smemo pozabiti na groz-

ljive dogodke, ki jih je pretrpel slovenski narod, katerega tudi mi pripadamo. Ne smemo dopustiti da bi nam daljava, tujina ohladila to ljubezen

Po spornjivi molitvi, ki jo je vodil g. Pavle Novak, sta 7. in 8. razred razložila križev pot junakov. S tem so primerjali Jezusovo trpljenje z njihovim.

Nato je Rotija Grbec nadaljevala s težkim vprašanjem: „Ali ste kdaj pomislili, da smo domobranci lahko tudi mi danes? Seveda, ne sicer kot vojaki z orožjem ... Je pa mnogo drugih načinov s katerimi se lahko borimo za domovino svojih dedov, našo duhovno domovino. S tem, da molimo za Slovenijo, da se potrudimo in govorimo lepo slovenščino, da beremo in se poučimo o slovenski zgodovini, zlasti o dogodkih med revolucijo in po končani vojni. Od nas je odvisno ... Vsak od nas ima odgovor na to vprašanje.” Tišina je bila zopet, samo veter je pumel. Takoj so začeli učenci 5. in 6. razreda recitirati Metkovo „Prisego” in „Domobranci, bili ste junaki”.

Za konec smo pa vsi skupaj zapeli „Oče, mati ...”, pesem ki je tudi njih spremljala po poti z ljubeznijo do domovine.

PRAZNIK DRŽAVNOSTI

V soboto 24. junija smo se zopet zbrali, a zdaj v dvorani. Najprej smo sprejeli argentinsko in slovensko zastavo ter zapeli himni. Praznovali smo dan državnosti, dan svobode naše mlade Republike Slovenije. Najprej nam je ga. Helena Cerar-Rot povedala v okviru zgodbe kakšne lepote ima Slovenija. Lepote, ki jih ne moremo naštet, toliko jih je!!!

Nato so učenci 1. in 2. razreda recitali „Lepa si, naša domovina”.

Ko se zopet vračamo na 15. obletnico slovenske svobode se nam večkrat v srcu gane, ko se spominjamo

in zavest.”

V tišini smo je prižgali svečko, a veter jo je večkrat ugasnil. Toda ostala je prižgana v naših srcih, junakom v spomin.

tistega večera, ko se je na Kongresnem trgu slimala „Zdravljica”. Za vse tiste ki v srcu čutijo domotožje do naše domovine, za tiste ki so se lahko vrnili, za tiste, ki se niso in tudi za tiste ki jo niso doživeli so učenci 3. in 4. razreda recitali Gregorčičevo pesem „Oj bodi domu zvest”. Za konec so najmlajši s petjem razveselili našo dvorano.

Po končani prireditvi so pridne mamice pripravile čaj, učiteljice pa dobro potičko in v tem lepem vzdušju smo počastili našo domovino Slovenijo.

DOMOBRANCI BILI STE JUNAKI

Domobranci, bili ste junaki in mi želimo biti vam enaki: ostati zvesti narodu in domovini, predvsem pa Bogu in materi Mariji.

Domobranci, nam ste v velik zgled, v zgodovini ste pustili svojo sled, in danes mi želimo se iz srca in močno prosimo Boga:

Naj rešen bo vsak prepir, po celem svetu naj zavlada mir, kot bratje si pomagali da srečno bi živeli vsi!

Rotija Grbec

RAST XXXV

Potovanje v Slovenijo

Končno je prišel dan, ko se je Rast XXXV odpravila na pot v Slovenijo. 28. junija smo se ob 10.30 zbrali na letališču Ezeiza in pričeli z oddajo prtljage in prijavo za polet. Ob 13.35 se je končno naša pot začela s poletom do Milana, kamor smo dospeli v jutranjih urah naslednjega dne. Po treh urah čakanja, z manjšo zamudo zaradi slabega vremena, smo odleteli proti Benetkam, kjer nas je že čakal avtobus, ki nas je prepeljal do manjšega pristanišča Jesolo, od koder smo se odpravili z ladjico do centra Benetk.

Sledil je turistični izlet po Benetkah, kjer smo si ogledali Dožev palačo, trg svetega Marka, most zdihljajev in most Rialto. Dvourni izlet po starodavnem mestu nas je navdušil in spoznali smo koliko stoletij zgodovine lahko odkrijemo na tako majhnem in zanimivem kraju.

Pozno popoldne smo z avtobusom dospeli do slovenske meje, kjer zdaj že ni več mejne kontrole, so nam pa mejni policisti vseeno z veseljem vstavili žig v potne liste, kot dokaz da smo že na slovenskih tleh. Ta prvi dan smo zaključili z večerjo in nastanitvijo v dijakem domu Poljane in prepotrebni počitkom.

Zdaj smo končno v Sloveniji in sledi dnevnik našega bivanja.

30. junija. Zgodaj zjutraj smo se podali na prvi izlet. Šli smo v Koper kjer nas je sprejel škof Metod Pirih in pomožni škof Jurij Bizjak. Nato smo obiskali prostore založbe Ognjič, kjer nam je urednik g. Franc Bole razložil njihovo dejavnost in obdaril s knjigami in zgoščenkami. Skupina študentov primorske univerze nas je vodila in razkazala znamenitosti mesta Koper, nato smo pa odšli z avtobusom do Portoroža, kjer smo malicali in odšli na kopanje. Prijetno kopanje smo malo pred peto prekinili, ker smo si želeli ogledati tekmo svetovnega prvenstva med Argentino in Nemčijo. Seveda je naš navdušenje prešlo v razočaranje, ki smo ga športno in junsko prenesli.

1. julija. V soboto smo imeli na sporedu sprehod po Slomškovi poti. Začeli smo v Šentjurju pri Celju in po večurni hoji prišli do Žusma in se spustili do Loke, od tam pa z avtobusom do Olimja. Tu je škof Slomšek imel svojo novo mazo. V tem samostanu smo si ogledali še najstarejšo lekarno v Sloveniji in tretjo najstarejšo v Evropi.

2. julija. Ta dan smo preživeli pri sorodnikih.

3. julija. Ta dan smo opravili test znanja slovenščine. Z njim so nas razvrstili po skupinah. Nato smo šli v gimnazijo Vič, kamor nas je povabila ravnateljica Irena ob priložnosti njenega obiska v Argentini. V tej gimnaziji je veliko dijakov, ki se učijo slovenščine. Popoldne pa se je začel pouk poletne mladinske šole slovenskega jezika. Po pouku smo se udeležili otvoritve poletne šole. Nagovorili so nas direktorica poletne šole gospa Jana Zemljarič, predstavnik urada za Slovence po svetu in predstavnik ministrstva za šolstvo.

4. julija. Od tega dne dalje se začne naš pouk vsak dan ob 9. dopoldne do 12.30 ure. Popoldneve pa smo izkoristili za izlete in obiske. Tako smo ta dan obiskali založbo tednika Družine. Obisk je sprejel in vodil mons. Janez Gril. Obdaril nas je tudi z zgoščenko slovenskih narodnih pesmi. Nato smo šli do nadškofijskega dvorca, kjer nas je sprejel pomožni škof Anton Jamnik, ker je bil gospod nadškof Uran na poti v tujini. Sledil je ogled starega mestnega jedra Ljubljane. Ogledali smo si rimski del stare Emone, nato magistrat, narodno univerzitetno knjižnico, Križanke, Prešernov trg in Tromostovje, Plečnikovo tržnico in stolnico.

5. julija. Romanje na Brezje. Tu smo se udeležili svete maše, ki jo je daroval g. Pavle Novak prav v kapeli Marijine podo-be. Pri sveti maši smo se spomnili in prosili

za vse naše družine in se priporočili za varstvo in srečno bivanje v Sloveniji. Nato smo se podali na sprehod v Blejski Vintgar: lepota kraja nas je prevzela in prijazen domačin nas je vodil po daljši a bolj zanimivi poti, od koder smo lahko občudovali Blejski grad, Radvljico, Vrbo in še druge manjše vasice v tem čudovitem goranskem predelu.

6. julija. Obiskali smo Škocjanske jame. Eno uro in pol smo hodili po znameniti jami in se spustili 170 metrov globoko ter občudovali naravne nastanke stalagmitov in stalaktitov. V njej se nahajata dve veliki dvorani, tiha dvorana in rumenčasta dvorana, po kateri teče reka Reka in povzroča močno rumenje. Prehodili smo viseči most, visok preko petdeset metrov nad kanjonom reke. Jame so zaščiten z listino Unesca kot naravna svetovna dediščina. Nato smo šli na ogled Predjamskega gradu pri Postojni. V tej mogočni utrdbi je bival Erazem Predjamski. Opazili smo izredno veliko turistov, katere pritegne lepota in bogata zgodovina Slovenije.

7. julija. Po dopoldanskem pouku smo popoldan izkoristili za kopanje v pokritem vodnem parku Atlantis. Po kopanju smo imeli prost čas in se sprehajali po nakupovalnem centru Interspar.

8. julija. Udeležili smo se Tabora Slovencev po svetu v Zavodu svetega Stanislava v Šentvidu. Sveto mašo smo sooblikovali z našim petjem, branjem beril in prošenj. Vodil jo je ljubljanski nadškof Alojzij Uran. Sledila je okrogla miza na temo: Ali

bi nas lahko bilo več? Pri tej okrogli mizi je sodeloval naš profesor dr. Marko Kremžar. Sledil je naš prvi nastop. Živčnost je takoj popustila, ko nas je občinstvo pohvalilo z močnim in dolgim ploskanjem.

Po kosilu smo se odpravili na izlet na Dolenjsko, kamor nas je povabil župan Velikih Lašč gospod Anton Zakrajšek. Najprej smo obiskali Turjanski grad. Pred njim smo si ogledali lipo Prešernove Rozamunde in znamenitosti tega gradu. Nato smo obiskali Trubarjevo domačijo na Račci, kjer so nam razložili pomembnost Trubarjeve dediščine za slovenski narod s tiskanjem prvih knjig v našem jeziku.

Odpeljali smo se nato v Velike Lašče in si ogledali čudovito obnovljeno cerkev, od tu pa v Retje, kjer smo si ogledali kraj kjer je Fran Levstik spisal Martina Krpana. Ogledali smo si še Ilijev kozolec, star preko 200 let in je popolnoma brez železnih žebeljev, ti so vsi leseni. Gospod župan pa je imel za nas še veliko presenečenje: doživeli smo našo prvo gasilsko veselico v Dvorski vasi ob zvokih znane skupine Pop Design. Med drugo pavzo ansambla smo za domačine tudi nastopili.

9. julija. Nedelja. Ta dan nas je povabil gospod župnik Toni Burja, tudi rojak iz Argentine na srečanje Argentinskih Slovencev, ki so se preselili v Slovenijo in se enkrat mesečno zbirajo pri njemu v Šentjakobu ob Savi. Udeležili smo se argentinske maše in po njej smo se zadržali v prijetnem pogovoru teh argentinskih Slovencev. Popoldne smo izkoristili za počitek in pripravo naših narodnih noč za prvi celoten nastop v Šentjakobu.

HODIL PO ZEMLJI SEM NAŠI...

Ljubljana IV

Na najožjem obrežju Ljubljane, pod Grajskim gričem, se stikajo trgi stare Ljubljane: Mestni, Stari in Novi trg. V srednjem veku jih je ločevalo obzidje. Tu so bila, pod Tranco, tudi mestna vrata. Nad reko je visela potaplavka, v njej so namakali peke, če so goljufali pri tehtanju kruha. Tu je bil leseni Šumarski most že v 13. stol. Nadomestil ga je kovinski, tega pa Plečnikov Čevljarški most. Čez njega se pride na Jurčičev trg in iz tega na Novi ali Dvorni trg.

Stari trg je nadaljevanje Mestnega, je zaprt za promet, na njem so gostinčarji in trgovine. Tu stoji hiša, kjer se je rodil Valvasor. Ob trgu je tudi baročna Scheweigerjeva hiša, z rokokojkim pročeljem in balkonom. In pa Stiški dvorec, mestna rezidenca stiških opatov. Po letu 1830 je bilo v njem okrožno sodišče, v katerem sta delala tudi Prešeren in Ivan Tavčar (1851-1923, slovenski pripovednik, liberalni politik, ljubljanski župan od 1911 do 21). Danes je sedež Akademije za glasbo.

Od tu krene pot na Grajski grič, ki je sredi mesta in na katerem stoji Ljubljanski grad. Na tem mestu je bila utrdba verjetno že v prazgodovini. Rimljani so postavili tu obrambni stolp, pozneje se je iz tega razvila trdnjava, prvič omenjena 1144. Trdnjavo so prezidali v grad, ki so ga pozneje večkrat do in pre zidavali. V 19. stol. je bila v njem ječa. V začetku 20. je grad odkupila mestna uprava in je bil večkrat prenovljen. Ogleda sta vredna kapela sv. Jurija in peterokotni stolp. Iz razglednega stolpa je lep pogled na mesto. Okrog gradu je sprehajališče, ob gradu stoji spomenik kmečkim upornikom. Med vojsko je bilo tu domobransko pokopališče, ki so ga po vojski partizani oskrunili.

Levstikov trg, prej Šentjakovski, je nadaljevanje Starega trga. Ob njem je palača, cerkev sv. Jakoba in Grubarjeva hiša. Trg je uredil Plečnik in nanj postavil obnovljeno Marijino znamenje iz 17. stol. in mu dodal tri svetiške. Cerkev sv. Jakoba so zgradili jezuiti na začetku 17. stol. na mestu starejše cerkve. Ima bogato baročno notranjost. Glavni oltar je F. Robbe — 1732. Pozneje so prizidali kapelo sv. Frančiška Ksaverija, ki ima čudovit marmorni oltar (1720-21). Nasproti cerkve je Grubarjeva palača (Gabrijel Gruber, 1740-1805, Dunajčan, jezuit, deloval je v Ljubljani 1769-85; graditelj, matematik, tehnik. Zgradil je po njem imenovan prekop, 1772-82 in palačo. Delal je tudi za izsuševanje Ljubljanskega barja). V tej monumentalni baročni stavbi je sedaj Arhiv Slovenije.

Gornji trg: do njega pridemo iz Starega trga, mimo Levstikovega, in ohranja ne značilnosti srednjeveškega mesta. Tu so v srednjem veku stala Gornja ali Pisana vrata.

Cerkev sv. Florjana je iz 17. stol., zunanost in okolico je uredil J. Plečnik. Ob starem vhodu stoji kip sv. Janeza Nepomuka, F. Robba — 1727.

Na vzhodni strani Grubarjevega prekopa, na začetku lžanske ceste je Botanični vrt, ustanovljen 1810 v času Ilirske province. V njem je delalo več znanih botanikov. Od 1919 je v okviru ljubljanske univerze. Vrt je najstarejša kulturnoznanstvena ustanova v Sloveniji, ki deluje nepretrgoma. Najpomembnejši v njem je arboretum (= smotrno razporejen nasad različnega drevja za ljudske namene).

Na levem bregu Ljubljane je bilo včasih pristanišče, prometno in tovarno središče mesta, do prihoda

železnice.

Zoisova palača, z mogočnim kamnitim portalom (1798) je bil kraj, kjer so se zbirali pisatelji, umetniki in znanstveniki tistega časa: Zoisov krog. V smeri proti Tromostovju je Blaznikova tiskarna, kjer so tiskali, med drugim, Prešernove poezije in Kranjsko čebelico. V bližini je hiša, ki je bila last Ivana Tavčarja.

S Kongresnega trga proti jugu vodi Vegova ulica (Jurij Vega, 1754-1802, slovenski matematik, sestavil več logaritmovnikov, po vsem svetu razširjen je sedemmestni „Manuale logarithmicum trigonometricum“), ob njej je ohranjen srednjeveški polkrožni stolp. Ulico je preurejal Plečnik. Na začetku ulice je Univerza (glej Lj. II), nasproti pročelje poslopja nekdanje realke (1874), v njem je sedaj srednja elektrotehnična šola, za njo Mednarodni center za kemijske študije Unesco.

Na levi strani ulice je poslopje Glasbene matice, v njem je srednja glasbena in baletna šola. Pročelje in park je preuredil Plečnik. Na pročelju so portreti slovenskih glasbenikov in ob ulici doprsni kipi desetih slovenskih in slovanskih skladateljev.

Nekoliko naprej stoji Narodna in Univerzitetna knjižnica, najpomembnejše Plečnikovo delo v Ljubljani (1936-41). Stopnišče in peristil s 32 stebri vodita v veliko čitalnico. Poslopje krasi več kipov: P. Trubarja, Mojzesa, spomeniki univerzitetnih profesorjev slavistov, bronasti kip S. Gregorčiča. V knjižnici je obsežna zbirka knjig (ok. 1.5 milijona izvodov) periodičnega tiska in posebne zbirke: rokopisne, glasbene, kartografske in drobne tiska.

Vzporedno z Vegovo ulico poteka Gosposka ulica, obdana s palačami. V vogalni hiši je Mestna knjižnica, tu je bila prva slovenska knjigarna. Sosednja Barkova palača je med najlepšimi primeri baročne posvetne arhitekture v Ljubljani. Ulica pripelje na Novi trg, z lepimi plemiškimi palačami iz 17. in 18. stol., med njimi Lontovž, palača deželnih stanov (1780), zdaj je v njej Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ustanovljena 1938. Na dvorišču so arheologi odkrili nekropolo iz 11. — 12. stol. pred Kristusom. Tu stoji tudi Neptunov vodnjak — ok. 1675. Ob Gosposki ulici je tudi Mestni muzej, baročna, večkrat prezidana palača, ustanovljen 1935, ki ima bogato zbirko pohištva, arheoloških izkopanin, Zupančičevo spominsko zbirko. V isti stavbi ima svoje prostore tudi Slovenska knjižnica.

Ob tej ulici stoji hiša, kjer se je rodil edini Nobelov nagrajenec (1923) slovenskega rodu, kemik Fritz Pregl (1869-1930), pred hišo je njegov doprsni kip.

Na trgu Francoske revolucije, s Plečnikovim Ilirskim stebrom, je kompleks Križank. Že ok. 1200 je tu stal samostan križnikov, ki je bil večkrat prezidan, sedaj ima renesančne in baročne prvine. Ob samostanu so zgradili cerkev Marije Pomladnice (1714-15). Plečnik je med 1950-56 preuredil samostan v poletno gledališče in dodal mirim dvoriščem razne arhitekturne elemente. Tu se poleti vrne kulturne prireditve v okviru Ljubljanskega poletnega festivala. Na velikem dvorišču stoji podstavek s Plečnikovo glavo. Na zadnji strani kompleksa je Ankerčev spomenik. Nasproti Križank sta Zemljepisni muzej Slovenije in Kulturno informacijski center.

(Zbral in priredil Franci Markež)

ZA ZGODOVINO

Narod naj spomin ohrani

IVAN ŽNIDAR

Pred nami je 22. julij, nekdanji izmišljeni slovenski državni praznik, dan vstaje proti okupatorju, kakor je bil 27. april 1941 tudi zgodovinska laž, jugoslovanski državni praznik vstaje proti zasvojevalcem.

Komunistična partija je že pred vojno in med vojno vodila politiko, ki je presegala osvobodilni boj v težnji po prevzemu oblasti. Pri tem se je poslužila vseh sredstev, da se je iznebila možnih nasprotnikov tudi med civilnimi prebivalci.

Dr. Baldimir Kremžar, bližnji rojak, doma iz Šentvida nad Ljubljano, opisuje po lokalnih virih v krajevni reviji „Aplenca“ razmere med vojno in nastanek praznika vstaje in spomenika. Začelo se je takole (ker je tudi pisec teh vrstic to doživljal, je zapis dr. Kremžarja verodostojen). Po okupaciji Slovenije meseca aprila leta 1941, so prav pripadniki komunistov pozdravljali in odobraval nemško zasedbo in imeli razobene nemške zastave s kljukastim križem; razumljivo, saj je bila Nemčija zaveznica Sovjetske zveze. Prišel pa je 22. junij: ko je bil pretrgan pakt in je Hitler napadel Rusijo, so se slovenski komunisti po navodilih naenkrat spremenili in začeli delovati z novo taktiko.

Prav Šmarna gora, Račica in Gomeljne, rojstni kraj ljubljanskega nadškofa dr. Alojza Urana, je bilo območje, kjer je prišlo do dneva vstaje in odpora ter spomenika v resnici ne proti okupatorju. Že 19. julija so na posvetu krajevni komunisti na Šmarni gori določili, da bodo umorili tri domačine. 22. julija so na meji med Tacnom in Šmartnem postavili zasedo „predvojnemu preganjalcu komunistov in medvojnemu izdajalcu“ Francetu Žnidaršču. Omenjeni je bil slovenski orožnik, ki je delal kot prevajalec, tolmač. Istočasno je druga skupina imela nalogo likvidirati „nemčurja“ Vilija Gottzingerja in „nemškega sodelavca“ Nandeta Debeljaka. Seveda vsaj dva sta bila Slovenca.

Po nekaterih virih je Žnidaršča prevzel Miha Novak in izvedel „solo“ akcijo, ker je imel z njimi „neporavnane“ račune. Ko se je Žnidaršič zjutraj peljal na delo v Šmartno, ga je Novak počakal v zasedi in streljal nanj. Krogla je orožnika le zadela. Novak je pobegnil v hosto, žendar pa je padel s kolesa in se nato sam pobral.

Na mestu kjer je padel uradno ta prvi partizanski strel v Sloveniji, je danes spomenik (na sliki) in omenjeni datum se je v bivši državi od leta 1951 dalje praznoval kot Republiški praznik dan vstaje slovenskega naroda. Dan vstaje proti samemu sebi. Poleg tega je bilo bolj za osebni obračun, pravijo, da je bila celo ženska vmes. Novak se je pozneje obesil, lahko pa je bil „samomor“ tudi „iz zasede“. Franc Žnidaršič je bil vojno preživel. Okolniki prebivalci vedo povedati, da jim Žnidaršič ni delal škoda v služ-

bi kot tolmač. Pogosto je prevajal navajanja raznih tožnikov in ovaduhov v prid domačinom. Umrl je leta 1964.

Tudi druga skupina pod vodstvom Staneta Kosca „ni bila uspešna“, Gottzingerja so ranili, Debeljaka pa ni bilo doma. Še isti dan so Nemci aretirali domače Miha Novaka in so jih pozneje iz bližnjega taborišča v Šentvidu pregnali v Grabmo polje na Hrvaško. Pozneje so aretirali nekaj domačinov. Uspeh akcije, dva ranjena, kopica aretiranih in izgnanih, ter eden ustreljen kot talec; sami Slovenci. Okupator je utrpel ranjenega.

4. avgusta. Račica četa, poveljeval je Stane Kosec. V nekaj kozolcih v okolici Šmartnega pod Šmarno Goro so zažgali žito, ki se je sušilo.

5. avgusta. Še dve enaki akciji, ena med Černučami in Tacnom, druga na Škaručni. Sam Metod Mikuž v prvi knjigi „Pogled na NOB v Sloveniji“ omenja, da je Mengenka skupina požgala žetev razseljenih Slovencev. Imena so znana. Prva partizanska akcija na Slovenskem je bila naperjena proti sonarodnjakom (zakaj požig življenjsko pomembne hrane?).

11. avgusta. Skupina partizanov Račice čete je organizirala pohod čez Gameljne, prepeljala in trosila letake, propagandno gradivo, ter v Spodnjih Gameljah minirala lesen most čez potok Gameljščina. Naslednji dan so Nemci blizu mosta ustrelili dva talca (posledica, dva mrtva Slovence, zopet noben okupator).

12. avgusta. Skupina Račičkih partizanov, vodja znan, je likvidirala domačega „izdajalca“. Zopet mrtev Slovenec.

18. avgusta. Račica četa je obstreljevala hišo starega znanca „folksdojčerja“ Vilija Gottzingerja in ranili njegovo ženo (ranjena Slovenka).

19. avgusta. Borci Šmarnogorske voda so pri Smledniku iz zasede streljali na avtomobil (kar tako, brez posebne namena). Hudo je bila ranjena baronica Gerda Lazarini, ki je pozneje umrla (to so zvedeli pozneje, ker sploh niso vedeli na koga streljajo). Na istem mestu so Nemci 22. avgusta ustrelili pet talcev iz Kamniškega okraja, med njimi dvajsetletnega Antona Jegliča in skojevca Franca Šeraka, ki so ga Nemci slikali, ko so ga privezovali na drevo. Ta fotografija je v slovenskih zgodovinskih knjigah obeležena kot primer nasilja okupatorja. Seveda ni niti omenjeno, kje, zakaj in čemu (posledica, ubita ženska in pet talcev, vsi seveda Slovenci).

20. avgusta. Streljanje na avtomobil z Nemci. Nobeden ranjen.

29. avgusta. Nemci so v čistilni akciji na Račici požgali tri domačije in dom poveljnika Račice čete Staneta Kosca

(rezultat, požgani slovenski domovi).

3. september. Po akciji partizanov, ki so spraznili trgovino trgovca Juvana it. Gamelj, je na Račici prišla skupina stotih policistov in Nemcev, in grozila varčanom s požigi (ker so oskrbovali partizane). Partizanov ni bilo za obrambo, policija pa je odgnala in izselila nekaj varčanov (uničeni slovenski domovi, izseljeni in okrađeni Slovenci, okupator ni nič izgubil).

15. september. Skupina Račice čete iz zaseda zopet napadla avtomobil, v katerem sta se peljala Mihael Rode in Mira Stare. Staretova je bila ubita. Naslednji dan so Nemci, tam na istem mestu ustrelili pet talcev (Posledica akcije, mrtva slovenska ženska in ranjenec, ter pet talcev vsi Slovenci - okupator ni imel ranjenega).

18. september. Nemški avtomobil s šestimi osebami zemljemerske skupine pod vodstvom Juliusa Steinlena, geometra iz državnega urada za zemljerstvo, iz Kranja, in dva študenta, Franc Erzar in Valentin Hočevar iz Kranja. Nemce je zastopal voznik in dva navadna vojaka za zaplato. Na Račici so imeli nalogo poiskati trigonometrično točko.

Račiki partizani so jih opazili in jim nazaj grede postavili zasedo. Iz natančnega nemškega poročila je razvidno, da je vseh šest umrlo od strelnih in ubodnih ran. Na koncu so borci avto polili z bencinom in vse skupaj zažgali, zaradi česar so bila trupla večinoma zoglenela, kar je Nemce še posebej razkačilo (posledice, trije ustreljeni in zaklani Slovenci in trije okupatorji).

20. septembra. Nemški odgovor, požgana celotna vas Račica, prebivalci razseljeni. Partizani jih niso branili. V dveh mesecih po prvem partizanskem strelu je bilo v ožjem območju Šmarne Gore ubitih 19 Slovencev, trije ranjeni, veliko izseljenih ljudi ter požganih domov. Nemci so utrpeli le tri žrtve.

Tako se je godilo ob začetku revolucije v tem območju z lažnivo vstajo. Ravno tako drugod, po zaslugi komunistov, ki so bili verni učenci Stalina, in revolucionarni voditelji, ki so brez vesti bili pripravljeni pobiti tisoče ljudi ter požganih domov. Nemci so utrpeli le tri žrtve.

Z lažjo, prevaro in diktaturo so si polastili oblast v Sloveniji. Narod bo čutil posledice dolga desetletja in trpel zaradi njih. Ali jih bo prebolel tako, da bo znova zaživel in ne bo odmiral v tavnem blagostanju kot tedaj?

Correo Argentino Suc. 7	FRANQUEO PAGADO Cuenta N° 7211
	R. Nac. de la Propiedad Intelectual N° 881153

MALI OGLASI

GOSPODARSTVO
Finančne storitve. Tel.: 4482-2633 / 15-4526-9535. Od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure.

TURIZEM
TURISMO BLED
EVT Leg. 12618
Dis. 2089
de Lucia Bogataj
H. Yrigoyen 2682 L. 5 - San Justo
Tel. 4441-1264 / 1265

ZDRAVNIKI
Dr. Klavdija V. Bavec - Nevrolog - Nevropsihiater. Konzultorij na Caballito in Tabladi. Ordinira ob torkih in četrtkih od 13. do 19. ure. Ob sobotah od 9. do 14. ure. Prijave na telefon: 4652-7967. Nujno pa na 15-4409-4437.

ZOBOZDRAVNIKI
Dr. Damijana Sparhakl - Zobozdravnica - Splošna odontologija - Belgrano 123, 6. nadstr. "4" - Ramos Mejía - Tel.: 4464-0474

ADVOKATI
Dr. Vital Anič, Odvetnik Paraná 830, 5. nadstr. - Buenos Aires. Prijave na: Tel./faks: 4798-5153. e-mail: estudioasic@cpacf.org.ar

DOBOVŠEK & asociados - odvjetniki. Zapuščenske zadeve. Somellera 5507, (1439) Buenos Aires. Tel/Fax: 4602-7386. E-mail: jdobovsek@hotmail.com

Dr. Marjana Poznič - Odvetnica - Uradna prevajalka za slovenski jezik Lavallo 1290, pis. 402 - Tel. 4382-1148 - 15-4088-5844 - mpoznic@sfanet.com.ar

VALUTNI TEČAJ V SLOVENIJI 18. julija 2006

1 EVRO 239,6 SIT
1 US dolar 189,2 SIT

URADNE URE

Uradne ure pisarne Zedinjene Slovenije, ter uredništva in uprave Svobodne Slovenije so od ponedeljka do petka, od 10. do 19. Na argentinske državne in na cerkvene praznike ne uradujemo. **Prosimo rojake, da ta urnik upoštevacjo!**

OBVESTILA

ČETRTEK, 20. julija:
ZSMŽ iz San Martina lepo vabi na svoj mesečni sestanek ob 16. uri. Imele bomo srečanje v kuhinji ob peki kruha in kaj.

PETEK, 21. julija:
Seja Medorganizacijskega sveta, ob 20. uri v Slovenski hiši.

SOBOTA, 22. julija:
Redni pouk na srednjemškem tečaju RMB, ob 15. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 23. julija:
Prijateljski asado za misijonarja p. Petra Opeka na Madagaskarju, v našem domu v San Justu ob 13. uri.

SOBOTA, 29. julija:
Na Pristavi Café koncert.

NEDELJA, 30. julija:
Srečanje molivk in molivcev Živega rožnega venca ob 15,30 uri, v slovenski cerkvi Marije Pomagaj. Že sedaj prisrčno vabljeni vsi, tudi prijatelji gibanja.

NEDELJA, 6. avgusta:
54. obletnica društva Slovenska vas, v Hladnikovem domu s celodnevni programom.

NEDELJA, 13. avgusta:
Družinska nedelja v Slomškovem domu, z mašo, kosilom in ob 15. uri „tombola“.

NEDELJA, 20. avgusta:
Romanje v Lurdes.

PONEDELJEK, 21. avgusta
Srečanje za mlade 1. letnika srednje šole ali ki so v tej starosti; od 8,30 do 19. ure. Voditelj: g. Franci Cukjati, g. Pavle Novak CM in sodelavci.

SVETOVNO NOGOMETNO PRVENSTVO

In svet se (spet) vrti naprej

... bi lahko parafrazirali pisatelja Stanka Kocipra. Naslov pa se nanana tudi na knjigo Janeza/Juana Vasleta, ki je izšla pred svetovnim nogometnim prvenstvom v Nemčiji („Ustavite svet ... mundial je tu!“).

Ja, za nekatere se je svet res ustavil. Isti časovni pas je omogočal, da je navdušen navijač prišel popoldne domov in kar nekaj dni sedel po več ur pred televizijskim zaslonom in užival. Sicer kvaliteta iger ni bila nič posebnega, tudi visokih rezultatov ni bilo, - a kdo nam more odvzeti užitek nogometa, predvsem če si ob njem privoščimo mate, pivo ali kaj drugega???

Če je nogometnih zasvojenec veliko v Sloveniji, tega na viden način ni opaziti. V pogovoru je bilo razvidno, da obstaja zanimanje, ni pa bilo posebnih eksplozivnih znakov, da je mundial bistvene važnosti, da je poznavanje rezultatov in vsakodnevnih iger za zveličanje nujno potrebno. Razlog je tudi v tem, da na prvenstvu ni sodelovala slovenska reprezentanca.

In za koga so navijali Slovenci? V osebnih pogovorih je bilo zaznati največ navijanja za Nemčijo. Tudi za Brazilijo in Argentino je bilo nekaj navdušenja, posebej ob 6:0 s SČG, vendar je tu poleg golov — bila vidna „bratska ljubezen“ a la „... naj pa me meni krava crkne ...“: navijamo za kogar koli, samo da premagajo naše „brate“ Hrvate ali Srbe. Argentinci to dobro poznamo, saj smo tudi negativno 'navijali' za Brazilce ...

Kako smo 'Argentinci' sledili razvoju? Kot se spodobi: ob argentinskih golih smo kričali, ob izločitvi pa prepričevali, da je naša ekipa najboljša (čeprav so isto pravili Brazilci, Angleži, Nemci ...).

Pa me dva primera: ko so prijatelji Bontjanovih otrok videli, kako ti sledijo tekmam Argentine, so se kar sami povabili na naslednjo, od vsepovsod izbrskali majice argentinske reprezentance, pa skakali in kričali, kot bi bili pravi barrabravas. - Fernando s Primorske je imel dve majici argentinske reprezentance: eno je oblekel ženi, v drugo pa dveletnega sinčka. Da bi pa sam ne ostal brez, si je oblekel majico svojega srčnoljubega modrorumenega kluba. A to ni bilo dovolj: za naslednjo tekmo je odšel v München, si jo ogledal pred velikimi zasloni na trgu, nato pa jadrno odpotoval od argentinskega glavnega mesta, kjer je — v smislu 'vedere Napoli e dopo morire' ali argentinskega 'muero contento, hemos batido al enemigo' ... - bil stoterno poplačan za ves trud in prevožene kilometre z pozdravi na daljavo nekaterih argentinskih zvezdnikov. Z lahkotnim srcem in presrečen se je vrnil v domači kraj ... **GB**

Poslanci podprli uvedbo ženskih kvot

Poslanke in poslanci so z 62 glasovi za in sedmimi glasovi proti sprejeli novelo zakona o volitvah v državni zbor, ki uveljavlja t. i. ženske kvote za nastop na parlamentarnih volitvah. Zakonska novela namreč postopoma uvaja 35-odstotno zastopanost žensk za kandidiranje na parlamentarnih volitvah.

35-odstotno žensko kvoto za kandidiranje na volitvah naj bi dosegli postopoma, tako da bi na parlamentarnih volitvah leta 2008 veljala 25-odstotna kvota. Kvote se uvajajo po tem, ko so že bile uvedene za lokalne volitve in volitve v Evropski parlament.

Uvajajo se tudi prosojne glasovalne skrinjice, kar naj bi omogočilo višji standard volitev in zmanjšalo možnost zlorab. Nova je tudi uvedba uradne prazne glasovnice za glasovanje po poti v tujini. Ta bi se od drugih glasovnic razlikovala po tem, da na njej ne bi bila vpisana imena kandidatov. Vsaj eno volilno okraju pa bi moralo biti dostopno tudi invalidom.

„Pesem, ki družijo nas, kakor ljubeči glas v srcih naj vaših veselo doni“

Prisrčno vas vabimo na

CAFÉ - CONCERT NA PRISTAVI

kjer nas bodo s svojim sodelovanjem razveselili Anica Rode; Anka Gaser; Luka, Pavel, Ivan in Tomaž Klemenčič; Tomaž in Martin Sumnik; Martin Dobovšek; Tatjana Gričar in Andrejka Kerš

V SOBOTO, 29. JULIJA, OB 21. URI.

Prosimo, da vam prisotnost potrdite na tel. 4629-4879 (Helena) ali 4627-4935 (Monika). **Na razpolago bo tudi lahka večerja!**

V slovenskem duhu nov korak ...

54. obletnica društva Slovenska vas

v nedeljo, 6. avgusta 2006

ob 9.00: sv. maša
ob 11.00: kulturni program govori ga. Marija Zorec Sumnik
ob 12.30: kosilo
ob 14.00: športne tekme: mladenke, mladci in starejši.

Prijave za kosilo do 2. avgusta na tel.: **4267-5933** in **4267-1083**

Iz življenja Zveze slovenskih mater in žena

Ko se vsak drugi četrtek v mesecu srečamo, posedemo klopi okrog dolge mize v sobi v pritličju Slovenske hiše in že steče beseda o čemerkoli; običajno se eni ali drugi kaj zgodi na poti, ali je pa včasih vreme vredno komentarja; vlaga, pole-tje sredi zime, itd. ...

Ga. predsednica Pavlina Dobovšek prekine, da se izrazi določen čas za sejo, potem predavanje in končno me na hitro slučajnosti, ker se že marsikateri mudi domov.

Letos res ne gojimo družabnosti. Rdeča nit — kot pijejo doma — naših sestankov je priprava 40. obletnice v septembru. „Nič se samo ne naredi“, ponavljamo, ker je polno

obrobnih malenkosti, ki niti niso opazne; če je vse premišljeno in pripravljeno steče samo po sebi ... Tako se vsem dozdeva! Seja je že mimo in delo porazdeljeno.

Utihamo. Za junijski sestanek romamo v duhu tja ... Smo že tam: v Kočevskem rogu, na Terharjah, Lajtah, na Hrastniku, v Škofji Loki in Šentvidu, in me in me ... Vsaka ve, kje je kdo! Na mizi razgrnemo spominsko črno ruto, Črne bukke na sredo, zraven me porumeneli mah iz brezna. V prozorni posodici je zemlja tudi od Tam — za nas sveta —. Rožni venec je bil tudi na oltarju v Vetrinju. Prižgemo svečo, v trak zastave zatakne me

tri vrtnice s trni. Vse nekaj nakazuje, polno je simbolike! Neizrekljivo je trpljenje, sicer že prestano, naše domobranske vojske ... Kot rdeči makovi cvetovi v žitnem polju (pravijo Poljaki), so tudi otroci, dekleta, žene in matere med njimi. Koli-ko solza in tihe bolečine je leglo na dno vseh preživelih, do dananjih dni.

Gospod asistent dr. Jure Rode je zmolil pogrebne molitve. Prosile smo kot tista mati v Debeljakovi Bala-di o materi, ko je skrivaj pokopala sina: „Vsak dan pokleka na groba okvir: O Bog, daj sinu in meni svoj mir!“

Na duhovno mučeništvo je veliko mislila ga. Marjana Batagelj (pobudnica pristavske izdaje knjige Moja zgodba), saj je v domači hiši videla svojo mamo žalovati za sinovi. Lepo je povedala, kaj vse se je zgrnilo na slovensko družino z žrtvami vojne in revolucije, a je obrnila gorje, žalost in me kaj v naše bogastvo! Gledano z duhovnimi očmi že onstranstvo, je velika tolažba za vse verujoče pa me upanje na zopetno srečanje tam, kjer ni več solza. Hvaležne za njen usmerjen poudarek našega dolgoletnega žalovanja smo skupaj zapele Moja domovina.

I. F.

BO MEDVED IZPODRINIL ČLOVEKA?

Populacija medvedov presega prostorske zmožnosti okolja in zato sili v bližino naselij ter povečuje škodo. Ministrstvo za okolje in prostor zagotavlja, da bo storilo vse za varnost prebivalcev, ob tem pa zagotavljalo varnost prebivalcev ob hkratnem zasledovanju ustrezne ravnotežne ravni populacije.

Poleg obstoječih ukrepov bo ministrstvo znova uvedlo mrhovinca, predvsem v osrednjem območju rjavega medveda, zagotovilo mirne cone za rjavega medveda s spremenjenim prometnim režimom na gozdnih cestah, pospešilo sanacijo divjih odlagalnic in predlagalo ukinitve krmil z močno krmo za divje prašiče na območju rjavega medveda, saj privabljajo medveda v bližino naselij.

„Božja ljubezen je neskončna“

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je 26. junija v 66 letu starosti, odšel k Bogu po plačilo naš moč, brat in ljubi oče

JANEZ GRILJ

Iskreno se zahvaljujemo za duhovno oporo in molitev ob krsti. Priporočamo ga v molitev.

Žalujoci:

žena **Anica**, sin **Walter** z družino, hčerki **Patricija** in **Jesica**, ter brat **Marjan** in sestra **Martina** z družinami.

Argentina, Slovenija in ZDA